

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:176

av **Jonas Millard och Fredrik Eriksson (båda SD)**

Åtgärder för att minska antalet inställda domstolsförhandlingar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verkningfulla åtgärder för att minska antalet inställda domstolsförhandlingar behöver utarbetas och implementeras och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sedan 1 juli 2014 kan domstolarna använda sig av sanktioner och tvångsmedel för de som inte dyker upp vid en rättegång. Det strängaste fängelsestraffet som en åtalad person får dömas till i sin frånvaro har höjts från tre till sex månader. Samtidigt har möjligheterna att använda så kallad förenklad delgivning utökats, vilket innebär att en kallelse exempelvis kan skickas med e-post.

Den 1 april i år trädde en ny lagändring i kraft. Domstolarna har nu fått möjlighet att i större utsträckning hämta in bevisning även om den tilltalade inte dyker upp till en planerad rättegång. Det innebär bland annat att vittnen kan lämna sin utsaga och bli

Trots nya lagar kvarstår problemet med inställda rättegångar. Under de senaste åren har vi förvisso kunnat se en viss minskning av antalet inställda brottmålsförhandlingar inom både tingsrätten och hovrätten. Enligt uppgifter från Domstolsverket fick dock över 13 000 förhandlingar ställas in under 2015, vilket motsvarar över en fjärdedel av samtliga brottmålsfall. Även i hovrätten ställs ett stort antal förhandlingar in.

Problemet är således inte nytt. År 2010 genomförde Riksrevisionen en granskning av inställda huvudförhandlingar i brottsmål. I den granskningen varnades för följande risker:

- Handläggningstiderna för brottmål förlängs och merarbete uppstår vid domstolar och myndigheter.
- Centrala mål för rättsväsendet om rättssäkerhet, effektivitet och rättstrygghet uppnås inte till fullo.
- Kostnaderna ökar väsentligt.
- Allmänhetens förtroende för rättsväsendet minskar.

Vidare visade Riksrevisionens granskning att varje gång en huvudförhandling ställdes in fick målet i genomsnitt skjutas upp med fyra månader, vilket leder till att målsägandens och vittnens minnesbilder försämras och att förhörspersoner kan bli svårare att nå. Att kvaliteten på vittnesutsagor och olika underlag försämras med tiden innebär i sin tur minskad rättssäkerhet.

Det finns ingen aktuell summa på hur mycket alla dessa inställda förhandlingar kostar. Enligt rapporten från Riksrevisionen kostade emellertid en förhandling som ställdes in samma dag som den skulle hållas 11 600 kr i genomsnitt, medan en förhandling som ställdes in 1–3 dagar i förväg kostade 2 200 kr. En förhandling som ställdes in mer än tre dagar innan hade en medelkostnad på 550 kr. Enligt samma granskningsrapport ställs 31 procent av de inställda förhandlingarna in samma dag som de ska hållas, 22 procent ställs in 1–3 dagar innan och 47 procent ställs in mer än tre dagar innan. Riksrevisionens beräkning bygger förvisso enbart på ett begränsat underlag under en begränsad tid, men det finns inga starka skäl att tro att beräkningen på något omfattande sätt skulle skilja sig från den faktiska verkligheten.

Skulle samma beräkningsmodell användas idag utifrån 2015 års statistik och med hänsyn tagen till inflationen skulle kostnaden för inställda brottmålsförhandlingar i tingsrätten uppgå till drygt 71 miljoner kronor.

Sannolikt finns det kostnader som inte är medräknade i denna kalkyl. I en artikel i Dagens Nyheter daterad 2015-05-17 med rubriken ”Ny lag tandlös: Var fjärde rättegång ställs in” nämns exempelvis att inställda och omtagna rättegångar i samhället kostar minst 200 miljoner kronor.

”Det är oacceptabelt att det ser ut så här”, säger Anne Ramberg, generalsekreterare i Sveriges Advokatsamfund i samma artikel.

Att en fjärdedel av samtliga brottmålsförhandlingar ställs in är ett enormt problem. Inte bara ekonomiskt utan för hela rättsapparaten och i förlängningen också för rättsstatens förtroende.

Utöver brottmål förekommer det förstås att även andra förhandlingar tvingas ställas in på grund av att berörd part uteblir, inom såväl allmän domstol som förvaltnings- och migrationsdomstolarna.

För att komma tillrätta med problemet behöver verkningsfulla åtgärder för att minska antalet inställda domstolsförhandlingar utarbetas och implementeras. Givetvis måste detta underställas och föregås av sedvanlig utredning, men ett möjligt utfall skulle kunna vara att inrätta ett system där berörda parter förutsätts bekräfta sin kommande närvaro i förväg. Härvidlag skulle till exempel en tilltalad kunna göras skyldig att infinna sig hos domstolen ett par dagar innan rättegången för att registrera sig. Om vederbörande inte infinner sig bör den tilltalade kunna hämtas och bli tagen i förvar till dess att förhandlingen skall hållas. Om den tilltalade inte infinner sig och saknar godtagbara skäl för detta bör en extra påföljd utöver böter kunna tilläggas domen.

Jonas Millard (SD)

Fredrik Eriksson (SD)